

Kooskõlastustabel

Esitaja/märkuse sisu	Märkuse arvestamine/mittearvestamine
Justiits- ja Digiministerium	
1. Eelnõu § 1 punktiga 41 täiendatakse ITDS-i §-dega 34 ⁴ –34 ¹³ . § 34 ⁹ lõikes 2 sätestatakse e-residendi elektroonilise identiteedi vahendi kasutamise õiguse kehtetuks tunnistamise imperatiivne alus (sõnastus „tunnistatakse kehtetuks“), kui e-resident ei ole Politsei- ja Piirivalveametit teavitanud oma välisriigi reisidokumendi andmete muutumisest. Leiame, et imperatiivne kohustus on vastuolus HMS §-st 54 tuleneva proportsionaalsuse nõudega ning HMS § 66 lg-ga 2, mis nõuab kaalutlusõiguse kasutamist õiguspärase haldusakti kehtetuks tunnistamisel isiku kahjuks. Automaatne kehtetuks tunnistamine ilma kaalutluseta ei arvesta isiku huve ega üksikjuhtumi asjaolusid. Seetõttu palume üle vaadata imperatiivsed kehtetuks tunnistamise alused ning viia need kooskõlla HMS §-ga 54 ning § 66 lg-ga 2.	<u>Selgitus</u> E-residentsus on Eesti riigi poolt välismaalasele antav hüve ja Eestil on pädevus otsustada, kellele ja mis tingimustel e-residentsus antakse ning mitte kellelgi ei ole subjektiivset õigust seda saada. E-residentsuse eID vahend võimaldab välismaalasel osaleda Eestis avalik-õiguslikus ja eraõiguslikus asjaajamises, olenemata tema füüsilisest viibimiskohast, kuid see ei anna Eestis viibimise õigust. E-residentsuse andmisel peab Eesti riik tagama, et see antakse isikutele, kelle identiteedis on tõsikindlalt veendunud ja kes ei ohusta Eesti julgeolekut. E-residentsus erineb teistest, elukohariigist lähtuvatest, menetlustest ja riskide maandamiseks on seetõttu ettenähtud erinevad õiguslikud ja menetluslikud meetmed. Eelnevat arvestades on põhjendatud, et riik on e-residentsuse andmisel ettevaatlik, sest lisaks avalikule korrale ja julgeolekule on e-residentsuse programmil oluline mõju ka Eesti riigi majandusele ja rahvusvahelisele mainele. E-residendi eID vahendi kasutamise õiguse andmisel loob PPA Eesti elektroonilise identiteedi taotleja kodakondsusjärgse riigi reisidokumendi alusel. Tõsikindel isikutuvastus on selle loomisel äärmiselt oluline, sest välisriigi kodanike kohta puudub riigil alusidentiteedi andmestik, mis on Eesti kodanike kohta olemas rahvastikuregistris. Loodava elektroonilise identiteedi andmetele tuginevad edaspidi kõik avaliku ja erasektori menetlused ning teenusepakkujad. Kui taotleja kodakondsusjärgse riigi reisidokument, millele PPA oma menetluses tugineb, on aegunud, puudub PPA-l teadmine, kas isik on surnud, kas ta kodakondsus on endine või muutunud, või kas on muutunud tema muud isikuandmed (nt nimi või sugu). Eesti riigil puudub võimalus seda kontrollida ja tagada, et e-residendi andmed on õiged ja kattuvad tema kodakondsusjärgse riigi

	<p>alusidentiteedi andmetega. See toob kaasa olulise julgeolekuohu ja eID vahendi väärkasutuse võimaluse, mida on adresseerinud mh ka RAB ja KAPO. Seetõttu tunnistatakse e-residendi eID vahendi kasutamise õigus kehtetuks, kui e-resident ei ole PPA-d teavitanud oma välisriigi reisidokumendi andmete muutumisest.</p> <p>Enne eID vahendi kasutamise õiguse kehtetuks tunnistamist saadab PPA e-residendile tema enda esitatud kontaktandmetele piisava ajavaruga teated, et reisidokumendi kehtivusaeg hakkab lõppema ja vaja on esitada uue dokumendi andmed. Seeläbi on tagatud eID vahendi kehtetuks tunnistamise menetluses e-residendi ärakuulamisõigus. Sama põhimõtet kohaldatakse ka teiste imperatiivsete kehtetuks tunnistamise aluste puhul.</p> <p>Seega on ITDS-i § 34⁹ lõikes 2 kehtestatav imperatiivne kehtetuks tunnistamise alus kooskõlas HMS § 66 lõikega 2, mille punkti 1 kohaselt võib haldusakti, mis andmise ajal oli õiguspärane, tunnistada isiku kahjuks edasiulatavalt kehtetuks, kui see on lubatud seadusega või kui selleks on jätud võimalus haldusaktis.</p>
<p>2. Kavandatava § 34¹¹ lõiked 4 ja 5 piiravad oluliselt haldusakti põhjendamiskohustust. See on vastuolus HMS § 56 lg-tega 2 ja 3, mis nõuavad haldusakti faktilise ja õigusliku aluse märkimist ning kaalutluste esitamist. Samuti on sätted vastuolus HMS §-s 1 sätestatud eesmärgiga tagada isiku õiguste kaitse. Haldusaktis faktiliste asjaolude ja tõendite märkimise välistamine muudab põhjendamise võimatuks.</p> <p>Leiame, et haldusakti põhimõttelise põhjendamise kohustust ei saa välistada. Seega palume üle vaadata viidatud kavandatavad sätted ning viia need kooskõlla haldusmenetluse põhimõtetega.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Kavandatav ITDS-i § 34¹¹ lõige 4 reguleerib isikule teates esitatava info. Kuigi PPA teeb igal konkreetsel juhul põhjendatud ja kaalutletud otsuse, mis vastab HMS-i § 55–57 sätestatud nõuetele, siis isikule otsuse põhjendusi ja kaalutlusi ei avaldata. Selle avaldamist võib piirata ITDS-i § 34¹¹ lõigete 1–3 alusel. Kõnesolevad sätted on olemas ka kehtivas seaduses § 20⁷ lõigetes 3–5. E-residendi eID vahendi kasutamise õiguse andmisest keeldumise ja selle kehtetuks tunnistamise õiguslik alus esitatakse välismaalasele saadetavas teates ITDS-i alusel, mitte HMS-i alusel.</p> <p>Andmesubjekti isikuandmete töötlemisest teadasaamise õigust piiratakse avaliku korra ja riigi julgeoleku tagamise eesmärgil. E-residendi eID vahendi kasutamise õiguse andmise või järelevalve menetluses andmete kogumise, analüüsi ja andmetöötluse viis ning meetodid on PPA menetlustaktika. Selle avalikustamisel saavad e-residentsusest huvitatud isikud teada, millist menetlustaktikat PPA kasutab</p>

	<p>võimaldades neil PPA eest endaga seotud andmeid varjata või moonutada, mis raskendab PPA-l järelevalve teostamist, mis omakorda tõstab eID vahendi väärkasutuse riski ohustades seeläbi avalikku korda ja riigi julgeolekut. Avalik huvi avaliku korra ja riigi julgeoleku tagamiseks kaalub üles andmesubjekti õiguse saada üksikasjalikku teavet keeldumise või kehtetuks tunnistamise põhjuste ja kaalutluste kohta. E-residentsus on Eesti riigi poolt välismaalasele antav hüve ja Eestil on pädevus otsustada, kellele ja mis tingimustel e-residentsus antakse ning mitte kellelgi ei ole subjektiivset õigust seda saada. E-residentsuse taotlemise korral nõustub isik isikuandmete töötlemisega ja sellega, et tema juurdepääs kogutud andmetele on piiratud. Sellist lähenemist toetab ka senine kohtupraktika¹.</p>
<p>3. § 34¹¹ lõiked 1–3 loovad ulatuslikud piirangud menetlusosalise õigustele, mis kalduvad kõrvale haldusmenetluse üldpõhimõtetest. HMS § 37 lg 1 kohaselt on igapäevael õigus tutvuda asjas tähtsust omavate dokumentidega. Kuigi HMS § 37 lg 2 lubab tutvumist keelata seadusega sätestatud juhtudel, on eelnõus toodud piirangute loetelu (§ 34¹¹ lg 1) ja nende laiendamine isikuandmete töötlemisest teadasaamise õigusele (§ 34¹¹ lg 2) erakordselt laiaulatuslik, riivates HMS § 36 lõikes 1 sätestatud selgitamiskohustust. Seega palume eelnõu tekst viia vastavusse HMS §-ga 37 ning täiendada ka seletuskirja.</p>	<p><u>Selgitus</u> Kehtiva ITDS-i § 20⁷ lõigete 3–3² kohaselt ei ole menetlusosalisel ega muul isikul õigust tutvuda e-residendi digitaalse isikutunnistuse väljaandmise, kehtivuse peatamise või kehtetuks tunnistamise menetluse käigus ega pärast otsuse jõustumist asjassepuutuvate dokumentide või toimikuga. Tegemist on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõike 1 alusel lubatud andmesubjekti õiguste piiranguga, mida on tulenevalt isikuandmete kaitse üldmääruse tekstist kitsendatud võrreldes algse ITDS-i § 20⁷ lõikes 3 sättega, mille kohaselt menetlusosalisel ega muul isikul ei ole õigust tutvuda e-residendi digitaalse isikutunnistuse väljaandmise, kehtivuse peatamise või kehtetuks tunnistamise menetluse käigus ega pärast otsuse jõustumist asjassepuutuvate dokumentide või toimikuga. Samasisuline säte on vajalik ka andmete osas, mis on saadud välisriigilt või rahvusvaheliselt organisatsioonilt. Seega on kavandatud säte kooskõlas HMS § 37 lõikega 2 ja isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 23 lõikega 1 ja seda kinnitab ka eelmises punktis viidatud kohtupraktika.</p>

¹ Tallinna Ringkonnakohtu 18. detsembri 2023. aasta määrus nr [3-23-867](#), p 16–22; Tallinna Halduskohtu 21. veebruari 2025. aasta otsus nr [3-24-927](#), p 5–11; Tallinna Halduskohtu 31. märtsi 2025. aasta otsus nr [3-24-3090](#), p 13–14.

<p>4. § 34¹¹ lõigetes 1 ja 2 on toodud andmesubjekti õiguste piirangud. Palume lõikes täpsustada, et tegemist on isiku enda isikuandmetega seonduva piiranguga, täiendades sõnastust või siis asendades sõna „isik“ sõnaga „andmesubjekt“. Täpsustamine on oluline selleks, et eristada andmesubjekti õiguste piiranguid ja avalikule teabele juurdepääsu eritingimusi. Kavandatud sättega antakse võimalus piirata andmesubjekti õigusi, kuid see ei piira ükskõik kelle õigust tutvuda avaliku teabega. Lisaks sellele juhime tähelepanu, et varasemate muudatuste käigus ei ole seletuskirjas esitatud andmesubjekti õiguste piirangu vajalikkuse ja proportsionaalsuse kohta analüüsi.</p> <p>Avalikule teabele juurdepääsupiirangu alused on ette nähtud AvTS §-s 35. Muu hulgas on juurdepääsu piiramise aluseks riive isiku eraelu puutumatusel. Seega olukorras, mil ükskõik kes soovib tutvuda avaliku teabega, mis on saadud või loodud e-residendi elektroonilise identiteedi vahendi kasutamise õiguse menetluses, on võimalik see tunnistada asutusesiseseks kasutamiseks AvTS-i alusel. Kui antud menetluse materjalidele on vaja näha ette juurdepääsu eritingimused, siis tuleb need ette näha isikut tõendavate dokumentide seaduses.</p> <p>Palume täpsustada sätte sõnastust selliselt, et sellest nähtuks selgelt, et tegemist on andmesubjekti õiguste piirangu alustega ning täiendada seletuskirja proportsionaalsuse analüüsiga.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>
<p>5. Kavandatavad § 34⁴ lg 5 ja § 34¹⁰ lg 3 sätestavad alused taotluse läbi vaatamata jätmiseks. HMS § 15 lg 2 kohaselt peab haldusorgan aga esmalt määrama tähtja puuduste kõrvaldamiseks. Eelnõu ei käsitle puuduste kõrvaldamise võimalust enne taotluse läbi vaatamata jätmist. Palume eelnõusse lisada puuduste kõrvaldamise tähtja andmise võimalus.</p> <p>Leiame, et kavandatav regulatsioon ei käsitle taotluse läbivaatamise tähtaegu ega isiku õigust esitada vastuväiteid enne otsuse tegemist. See on vastuolus HMS § 1 eesmärgiga tagada isiku osalust võimaldav haldusmenetluse kord. Kavandatav § 34⁹ lg 6 sätestab kohustuse teavitada isikut „viitamata“ (ilmselt on mõeldud</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Dokumendi väljaandmise menetluse tähtjajad on sätestatud siseministri määruse nr 20 peatükis 8. PPA annab alati puudustega taotluse korral taotlejale võimaluse ja tähtja puuduste kõrvaldamiseks. ITDS-i § 34⁹ lg 6 sätestab PPA kohustuse teavitada isikut viivitamata talle antud õiguse kehtetuks tunnistamisest. Kehtetuks tunnistamisele eelnevad eranditult alati teavitused, millele isik saab esitada oma arvamuse ja vastuväited, millega tagatakse tema ärakuulamisõigus.</p> <p>ITDS-i § 34⁴ lg 5 on ka ITDS-i üldregulatsioon (§ 11⁷ lg 2), mis lisaks e-residendi eID vahendi kasutamise õigusele kohaldub kõikidele isikut tõendavate dokumentide taotlejatele, sh Eesti</p>

<p>„viivitamata“). See on kooskõlas küll ITDS § 13 lg-s 3 sätestatud põhimõttega, kuid menetluslikult tuleb arvestada ka HMS § 40 lg-tega 1 ja 2, mis nõuavad menetlusosalise arvamuse ja vastuväidete ärakuulamist enne tema õigusi kahjustava akti andmist (välja arvatud HMS § 40 lg 3 erandid). Seega palume läbi mõelda eelnõus kavandatud haldusmenetluse kord ning vastavalt täiendada eelnõu ja seletuskirja.</p>	<p>kodanikele nt passi või ID kaardi taotlemisel. Isikut tõendav dokument antakse välja vaid siis, kui PPA on taotleja isiku tõsikindlalt tuvastanud, sest isikut tõendav dokument on isikule edaspidi tema igapäevatoimingutes tema identiteedi tõendamise aluseks. Kui isik keeldub dokumendi väljaandmise menetluses oma isikuandmeid, sh biomeetrilisi isikuandmeid andmast, ei ole talle võimalik isikut tõendavat dokumenti välja anda. ITDS-i § 34¹⁰ lg 3, mis sätestab aluse taotluse läbi vaatamata jätmiseks juhul, kui isik on varem saanud keelduva otsuse ja ta ei tõenda, et asjaolud on muutunud, kohaldatakse vaid olukordades, kus isik on saanud keelduva otsuse ja esitab uuesti täpselt samasisulise taotluse, milles ei ole täiendavaid asjaolusid esitatud.</p>
<p>6. § 34¹² lõikes 3 sätestatakse, et RAB võib töödelda e-residendi elektroonilise identiteedi vahendi kasutamise õiguse andmise menetluses kogutud andmeid ning e-residendi elektroonilise identiteedi vahendi kasutamise andmeid, et täita RahaPTS-i § 54 lõike 1 punktis 1 sätestatud ülesannet. Justiits- ja Digiministeeriumi hinnangul peab RAB-i õigus oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks andmeid, sealhulgas isikuandmeid, töödelda tulenema RahaPTS-ist, mitte andmeandja tegevust reguleerivast eriseadusest. RahaPTS § 58 näeb ette RAB-i õiguse saada teavet oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks. Sama seaduse § 59¹ kohaselt töötleb RAB oma ülesannetest ja menetlustest tulenevaid andmeid Rahapesu Andmebüroo andmekogus. Seega peab andmete töötlemise alus tulenema isikuandmete puhul nimetatud andmekogu seaduse tasandi regulatsioonist, nagu see on kavandatud Riigikogu menetluses olevas rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse ning rahvusvahelise sanktsiooni seaduse muutmise seaduse eelnõus.</p>	<p><u>Selgitus</u> Õiguslik alus RAB-ile e-residendi andmete töötlemiseks tuleneb RahaPTS-i § 54 lõike 1 punktist 1, § 58 lõikest 1 ja § 59. RAB-i andmekogu puudutavate sätete muutmine on kavandatud JDM-i kooskõlastuskirjas nimetatud eelnõuga.</p>
<p>7. § 34¹³ lõikes 1 antakse avalik-õigusliku või eraõigusliku teenuse osutajale võimalus otsustada e-residendile elektroonilise identiteedi vahendiga teenuse osutamise, sellest keeldumise, selle piiramise või täiendavate nõuete kehtestamise üle, sealhulgas õigus nõuda täiendavate andmete ja dokumentide esitamist. Lõigetes 3 ja 4 on sätestatud, et vastavad piirangud kehtestab vastavalt kas andmekogu</p>	<p><u>Selgitus</u> Nimetatud säte on ITDS-is olnud e-residentsuse programmi loomisest alates. E-residentsus oli 2014. aastal (ja ka praegu) maailmas täiesti omalaadne kontseptsioon ja selle käivitamisel ei olnud võimalik ette näha kõiki kaasuvaid riske ega ka seda, kas kõik avaliku või erasektori teenuseosutajad on valmis sellega kaasa tulema, arvestades oma valdkondlike riskide</p>

<p>vastutav töötaja või pädeva asutuse juht või tema poolt volitatud isik. Juhime tähelepanu, et kui eelnimetatud andmed ja dokumendid sisaldavad ka isikuandmeid, siis võib olla vajalik ka seaduse tasandi regulatsiooni muutmine, mida ei pruugi saada aga otsustada andmekogu vastutav töötaja või pädeva asutuse juht.</p> <p>Palume sõnastust täpsustada, kuna säte ei või kaasa tuua võimalust kehtestada ülesande täitmiseks vajalike töödeldavate isikuandmete kategooriate kehtestamise võimalust seadusest madalama tasandi aktiga.</p>	<p>maandamise ja tunne-oma-klienti meetmeid (näiteks finantssektor, pangad). Seetõttu oli õigusselguse huvides oluline nimetatud sätte kehtestamine. See tagab õigusselguse andes e-residendile selge arusaama, et kõik teenuseosutajad ei lähtu samadest põhimõtetest teenuse osutamisel ja võivad küsida täiendavaid andmeid ja dokumente ning kehtestada täiendavaid nõudeid lähtuvalt oma valdkondlikest eriseadustest. Teiselt poolt annab see teenuseosutajatele selge aluse, et nad ei ole kohustatud e-residendist välismaalasele teenust osutama vaid digi-ID alusel (ilma isikut füüsiliselt nägemata), kui see ei ole kooskõlas nende valdkonna eriseadusega, riskitasemega või muude põhimõtetega ning neil on õigus sellest lähtuvalt teenuse osutamisest keelduda või seda piirata.</p> <p>Erinevates valdkondades teenuseosutamiseks vajalike isikuandmete töötlemise õigus, sh e-residendilt täiendavate andmete või dokumentide nõudmise õigus peab tulenema vastavatest valdkondlikest eriseadusest, mitte ITDS-ist.</p>
<p>8. Keeletoimetamine – seletuskirjas on märgitud, et eelnõu ja seletuskiri on keeleliselt toimetamata, keeleteoimetus tehakse enne eelnõu teisele kooskõlastamisele esitamist. Juhime tähelepanu, et eelnõu ja seletuskiri tuleb toimetada juba enne eelnõu esmakordset kooskõlastamisele saatmist.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p> <p>Eelnõu ja seletuskirja keeleteoimetus tehtud enne eelnõu täiendavaks kooskõlastamiseks esitamist.</p>
<p>9. Eelnõu § 1 p-ga 1 laiendatakse seaduse reguleerimisala, et see hõlmaks ka e-residendi elektroonilise identiteedi vahendi kasutamise õiguse andmist. Samas eelnõuga seaduse pealkirja ei muudeta. Leiame, et seaduse pealkiri jääb võrreldes reguleerimisalaga kitsamaks ning palume kaaluda, kas muudatuste tulemusena on seaduse pealkiri ja sisu jätkuvalt omavahel vastavuses.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>Eelnõuga ei muudeta seaduse pealkirja, kuna identiteedihalduspoliitika, sh elektroonilise identiteedi valdkonnas tervikuna on lähiajal tulemas mitmeid suuremaid muudatusi Euroopa Liidu (edaspidi <i>EL</i>) tasandil. Näiteks tuleb 2027. aastal võtta eIDAS määruse kohaselt kasutusele Euroopa digiidentiteedikukkur, mis on uus eID vahend Eesti eID ökosüsteemis ja mille riigisiseseks rakendamiseks on samuti vaja muuta erinevaid õigusakte, mida praegu ette valmistatakse. Lisaks tekib EL algatuse kohaselt liikmesriikidele lähiaastatel kohustus võtta kasutusele digitaalne reisisunnistus, mille täpne õiguslik kontseptsioon on alles EL tasandil läbirääkimistel. Nimetatud algatuste tõttu on lähiajal tõenäoliselt vajadus vaadata terviklikult üle ITDS-is sätestatu ja teha põhimõttelised ning ulatuslikud muudatused, mis võivad mõjutada</p>

	<p>ka seaduse pealkirja. Eelnõu koostajad ei soovi aga seaduse pealkirja kergekäeliselt ja korduvalt muuta, mistõttu otsustati kõnesoleva eelnõuga seda mitte teha.</p>
<p>10. Eelnõu § 1 p-ga 41 täiendatakse ITDS-i §-ga 34⁴ – kuigi ka kehtivas seaduses on sätestatud digi-ID andmise eesmärk, tekitab eesmärgi reguleerimine seaduse tasandil siiski küsimusi. Seadus kui õigustloov akt peab sisaldama regulatiivseid norme. Eesmärki sõnastav säte seda ei ole. Palume kaaluda, kas elektroonilise identiteedi vahendi kasutamise õiguse andmise eesmärk tuleb seaduses sätestada.</p>	<p><u>Selgitus</u></p> <p>ITDS-i § 34⁴ lg 2 sätestab, et e-residendile eID vahendi kasutamise õiguse andmise eesmärk on soodustada Eesti majanduse, teaduse, hariduse või kultuuri arengut, luues võimaluse kasutada e-teenuseid Eesti elektroonilise identiteedi vahendiga.</p> <p>Eelnõu seletuskirja lk-l 21 on viidatud, et 1.12.2014 jõustunud e-residentsuse regulatsiooni selgitused ja põhjendused on leitavad isikut tõendavate dokumentide seaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskirjast². Viidatud seletuskirjas on antud sätte kohta pakutud järgnev selgitus, mis on asjakohane ka praegu:</p> <p><i>Eelnõuga sätestatud ITDS § 20⁵ lõige 2 kujutab endast mitteregulatiivset eesmärginormi. E-residendi digi-ID kui uue instituudi puhul on oluline kirjeldada seaduse tasemel eesmärki või ootusi, mis selle instituudi loomisega seoses kaasnevad, sest see suunab õiguse rakendajat kujundama praktikat instituudi kavandatud suunas. Eesmärkidena välja toodud arendatavad valdkonnad on kasutatavad normi rakendamisel ka kaalustena, millistes valdkondades tuleks ITDS § 20⁶ lõikes 1 nimetatud aluste kõrval, dokumendi väljaandmise otsustamisel, kaaluda ka e-residendi digi-ID potentsiaalset kasutusvaldkonda.</i></p> <p><i>E-residendi digi-ID kui uue õigusinstituudi puhul peab riik olema ettevaatlik dokumendi väljaandmisel, misjuures vajadus kaitsta avalikke huve instituudi rakendamisel ilmnedavõivate ohtude suhtes, kaalub vähemalt rakendamise faasis üle isiku võimaliku huvi nõuda e-residendi digi-ID väljaandmist. Küll aga peab haldusorgan kaaluma välismaalase objektiivset vajadust juurdepääsuks e-teenustele ning mida olulisemad subjektiivsed õigused, mida olulisemal määral on e-teenustele juurdepääsu puudumise tõttu takistatud, seda olulisemad peavad olema keeldumise põhjused. Selliselt võimaldab norm sujuvat üleminekut –</i></p>

² [699 SE](#).

	<p><i>mida rohkem tekib e-teenuseid ja mida enam saadakse kogemusi e-residendi digi-ID väljaandmise, seda kitsamaks ja konkreetsemaks muutuvad ka keeldumise alused, ilma et selleks oleks otsesest vajadust normi sõnastust muuta.</i></p>
<p>11. Kavandatav ITDS § 34⁹ – viidatud säte kehtestab reegli, et elektroonilise identiteedi vahendi kasutamise õigus tunnistatakse kehtetuks, kui selle andmise alus on ära langenud. Samas ei sätesta eelnõu vahendi kasutamise õiguse andmise aluseid. Eelnõus sätestatakse vahendi andmise eesmärk ning alused, mil keeldutakse või võidakse keelduda vahendi kasutamise õiguse andmisest. Palume eelnõu seletuskirjas avada, millistel juhtudel saab vahendi kasutamise õiguse kehtetuks tunnistada ja mille poolest erinevad eelnõu § 34⁹ lg 1 p-d 1 ja 2.</p>	<p><u>Arvestatud.</u> § 34⁹ lõike 1 punkti 1 muudetud. Uue sõnastuse kohaselt tunnistatakse e-residendi eID vahendi kasutamise õigus kehtetuks e-residendi soovi korral.</p>
<p>12. Kavandatav ITDS § 34¹² – säte reguleerib riikliku järelevalve tegemist elektroonilise identiteedi vahendi kasutamise üle. Kuigi suuresti samas sõnastuses on säte olemas ka kehtivas seaduses, tekib küsimus, milles täpsemalt riiklik järelevalve seisneb, st millist ohtu avalikule korrale elektroonilise identiteedi vahendi kasutamise järelevalvega ära hoitakse või tõrjutakse (korrakaitse seaduse § 2 lg 1 kohaselt on see riikliku järelevalve eesmärk). Elektroonilise identiteedi vahendit kasutavad e-residendid Eesti e-teenuste kasutamiseks (näiteks äriühingute asutamiseks jms). Kas kasutamise järelevalve tulemusena on järelevalveorganile kättesaadav kogu e-residendi (ja ka tehingu teise poole) tegevus ehk ülevaade, milliseid tehinguid, millal ja kellega on tehtud? Palume seletuskirjas täpsemalt selgitada järelevalve eset ning hinnata sekkumise proportsionaalsust.</p>	<p><u>Arvestatud.</u> Seletuskirja täiendatud.</p>
<p>13. Kehtivas ITDS-is on RAB loetletud järelevalvet tegevate asutuste seas (§ 20⁸ lg 1 p 3), eelnõus (§ 34¹² lg 1) aga mitte. Samas on RAB-le antud isikuandmete töötlemise õigus (§ 34¹² lg 2). Kuna RAB-le on antud riikliku järelevalve käigus isikuandmete töötlemise õigus, tekib küsimus, miks ei ole RAB sätestatud järelevalveks pädevate asutuste loetelus. Seletuskirjas on selle kohta selgitatud, et regulatsiooni sisuliselt ei muudeta.</p>	<p><u>Selgitus</u> ITDS-i eelnõu § 34¹² lg 3 kohaselt võib RAB töödelda e-residendi eID vahendi kasutamise õiguse andmise menetluses kogutud andmeid ning e-residendi eID vahendi kasutamise andmeid, et täita RahaPTS-i § 54 lõike 1 punktis 1 sätestatud ülesannet, mis on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamine ning sellele viitava teabe vastuvõtmine, kogumine, väljanõudmine, registreerimine, töötlemine, analüüsimine ja edastamine – tegemist on RABi</p>

<p>Palume selgitada, miks RAB on välja jäetud järelevalvet tegevate asutuste loetelust, kuigi RAB-le on antud riikliku järelevalve käigus isikuandmete töötlemise õigus.</p>	<p>tuumikülesandega. Teabe alla liigituvad ka e-residendi eID vahendi kasutamise andmed. RahaPTS-i kohaselt (§ 64 lg 1) teeb RAB riiklikku järelevalvet kohustatud isikute üle. Seega tulenevalt RahaPTS-ist ei tee RAB riiklikku järelevalvet e-residentide üle, mistõttu RAB ei pea võimalikuks olla ITDS-is riikliku järelevalveasutuste loetelus (ITDS-i § 34¹² lg 1). Samas on läbivalt ITDS-i ja e-residendi eID vahendi väljaandmise menetluspraktika kohaselt võimaldatud e-residendi eID vahendi kasutamise andmetele juurdepääs vaid väga piiratult järelevalvemenetluse raames, sest seda on vaja e-residendi eID vahendi kuritarvitamise avastamiseks ja piiramiseks. ITDS-i § 34¹² lõike 3 eesmärk on piiritleda RAB-i pädevust töödelda e-residendi eID vahendi kasutamise andmeid vaid RahaPTS-i § 54 lõike 1 punktis 1 sätestatud ülesande täitmiseks, mitte laiemalt e-residentide üle järelevalve teostamisel, nt kõikide e-residendi eID vahendi kasutamise õiguse taotluste kooskõlastamisel. Isikuandmete töötlemise regulatsiooni üldsätted on ITDS-i § 9² lõigetes 8 ja 9. ITDS-i eelnõu § 34¹² lõike 3 kohaselt teeb RAB RahaPTS-ist tuleneva ülesande täitmiseks PPA-le ettepaneku e-residendi eID vahendi kasutamise õiguse andmisest keeldumiseks või kehtetuks tunnistamiseks.</p>
<p>14. Eelnõule eelnes väljatöötamiskavatsus, mille tagasisides märkisime, et algatus üldises plaanis on kindlasti positiivne areng ja seda tuleb tunnustada, kuna selle eesmärk on kasutusele võtta kaasaegne ja jätkuvalt turvaline e-residentsuse mobiilne eID vahendi lahendus. Seletuskirja punktis 7 on märgitud, et Siseministeeriumi valitsemisala IT arenduste kulud selguvad 2026. a kevadel. Märgime, et eelnõu Riigikogu menetlusse jõudmise ajaks peaks need olema ka rahalises mahus selged ja seletuskirjas kajastatud, sealhulgas ka võimalikud kaasnevad kulud kolmandatele osapooltele, näiteks RIA keskne autentimislahendus TARA jne.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>
<p>15. Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud märkustega.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>
<p>Rahandusministeerium</p>	
<p>Oleme jätkuvalt seisukohal, et kaugtuvastamise puhul esineb mitmeid riske, mille osas</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>

<p>puuduvad eelnõus maandamismeetmed. Sellest tulenevalt ning arvestades pettuste jätkuvat tõusutrendi ja sellega kaasnevat ohtu rahapesu ja seonduvate kuritegude arvu suurenemisele, tuleks eelistada vahetut isikusamasuse tuvastamist. Tehnilised kaugkontrollid ei asenda turvalisuse tasemelt vahetut isikutuvastamist, samuti ei pruugi need tuvastada keerulisi petuskeeme või uudseid tehnoloogiaid, mida kasutatakse pettuste toime panemiseks. Nimetatule viitasime ka eelnõu väljatöötamiskavatsusele tagasisidet andes, kuid kahjuks ei ole sellega arvestatud. Peame oluliseks, et eelnõu menetlemisel arvestataks ka Rahapesu Andmebüroo arvamusega.</p>	<p>VTK kooskõlastamise järgselt on RAM-i ja RAB-iga toimunud arutelust tulenevalt eelnõusse lisatud täiendavad riskide maandamise meetmed.</p>
<p>Riigi Infosüsteemi Amet Margus Reitalu, 666 8879 margus.reitalu@ria.ee</p>	
<p>1. ICAO dokumendi kiibi kontroll ja valideerimine Eelnõus kirjeldatud kaugtuvastus toetub välisriigi ICAO reisidokumendi andmetele. Ettepanek: Sätestada seaduse või rakendusakti tasandil kohustuslikud tehnilised kontrollid: 1) kiibi autentimine (Active Authentication/Chip Authentication) ja passiivne autentimine (PA); 2) ICAO dokumendi lost&stolen kontroll; 3) dokumendi väljaandja usaldusahela kontroll (BSI ja käsitsi lisamise protsess). Põhjendus: ICAO dokumentide valideerimisel esineb sageli sertifikaatide vigu või puuduvad riikidevahelised usaldusahelad. Kui kiibi digitaalallkirja valideerimine ebaõnnestub, peab süsteem dokumendi tagasi lükkama, et tagada LoA "kõrge" tase.</p>	<p><u>Arvestatud osaliselt</u> ITDS-i § 34⁶ lõike 2 kohaselt peab isiku tuvastamiseks või isikusamasuse kontrollimiseks kasutatava välisriigi biomeetrilise reisidokumendi kiibil olevate isikuandmete õigsuses olema võimalik veenduda. Kui reisidokumendi kiibil olevate isikuandmete õigsuses, terviklikkuses ja autentsuses ei ole võimalik veenduda (näiteks, sest kiibi digitaalallkirja valideerimine ebaõnnestub) siis isiku tuvastamine või isikusamasuse kontroll ebaõnnestub ning süsteem ei lase protsessiga edasi minna. Vajalikud turvalisuse nõuded on tagatud läbi riiklikult korraldatud rahvusvahelise hankeprotsessi, turvalisuse nõuded on kirjeldatud hanke tehnilises kirjelduses ja sõlmitud lepingus. Seeläbi on tagatud eIDAS määruse „kõrge“ usaldusväarsuse tase.</p>
<p>2. Isikusamasuse kontroll ja vastendamine Seletuskirjas kirjeldatud biomeetriline tuvastus on kriitiline dubleerivate identiteetide vältimiseks. Ettepanek: Vajalik on kirjeldada meetmed, kuidas tehakse kindlaks, et isik mõlemal korral sama. Kas see toimub näiteks läbi asukohariigi isikukoodi? Millised meetmed on siis, kui isikukood puudub? Tähelepanek: Kui e-residendil puudub asukohariigis isikukood või see on muutunud,</p>	<p><u>Selgitus</u> E-residendi eID vahendi taotleja isikusamasust kontrollitakse või tuvastatakse tema isik ITDS § 11¹ lõigete 1 või 2 kohaselt, mis hõlmab ITDAK-i ja ABIS-e andmekogude päringuid, st biograafiliste ja biomeetriliste andmete alusel läbiviidavat isiku tuvastamist või isikusamasuse kontrollimist.</p>

<p>peab riik tagama selge õigusliku aluse ja tehnilise võimekuse vastendada isik varasemate biomeetriliste hõivetega ITDAK/ABIS süsteemis.</p>	
<p>3. Järelevalve ja RIA rolli kajastamine Seletuskiri keskendub peamiselt PPA ja SMIT koormusele, jättes tähelepanuta Riigi Infosüsteemi Ameti (RIA) rolli järelevalve ja eID skeemi tagatistaseme samaväärsuse hindamise otsustamisel. Ettepanek: Täiendada seletuskirja peatükki 4.1, märkides, et seoses uue usaldusteenuse ja kaugtuvastuse meetodi lisandumisega suureneb oluliselt RIA järelevalvemaht (EUTS ja eIDAS tähenduses). Põhjendus: Kuna tegemist on uue meetodiga (kaugtuvastus + usaldusteenus), peab RIA hakkama teostama järelevalvet uue skeemi ja selle osapoolte üle, et tagada vastavus eIDAS-e "kõrgele" usaldustasemele. See nõuab täiendavat ressursi, mida seletuskirja finantsmõjude osas välja toodud ei ole.</p>	<p><u>Arvestatud.</u> Seletuskirja ptk 6.2 täiendatud.</p>
<p>4. Krüpteerimislahenduse funktsionaalsuse kaotamine Seletuskirjas ei ole käsitletud asjaolu, et kaardivabale lahendusele üleminekul kaotavad e-residendid krüpteerimisvõimekuse. Ettepanek: Täiendada eelnõu seletuskirja ja selgitada, et e-residendi eID vahend ei toeta krüpteerimist ning hinnata selle mõju kasutajagruppidele. Põhjendus: Krüpteerimislahenduse funktsionaalsuse kaotamine on oluline muudatus kasutajatele, kes on harjunud dokumente konfidentsiaalsuse tagamiseks krüpteerima.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Seletuskirja täiendatud. Kaardivabale lahendusele ülemineku alternatiive, nõudeid, e-residentide vajadusi ja huve arutati e-residentsuse valdonna erinevate osapooltega, ennekõike EIS-i ning MKM-iga, kes vastutavad e-residentsuse programmi elluviimise eest ja peavad tagama, et pakutav lahendus kataks e-residentide vajadused. Kaardivabale eID vahendile ülemineku projekti tarbeks koostati lähteülesanne, milles kaardistati peamised nõuded, vajadused ja olulised tingimused. Viimased on välja toodud ka seletuskirjas (lk 8). Krüpteerimisvõimekuse tagamise osas otsustati, et selle vajaduse tagamine ei ole üheks peamiseks funktsionaalsuseks, mis antud sihtrühma puhul peab olema garanteeritud. Kui aga kaardivaba eID vahend seda võimaldab, siis võiks see olla jätkuvalt tagatud.</p>
<p>5. PPA roll eIDAS auditites Seletuskiri jätab eksliku mulje, et PPA-l kaob kohustus osaleda eIDAS auditites. Ettepanek: Korrigeerida seletuskirja, lähtudes asjaolust, et PPA peab jääma eIDAS auditi osapoolteks, kuna vastutab esmase identiteedi loomise ja otsustusprotsessi eest.</p>	<p><u>Mitte arvestatud</u> Kavandatava muudatuse kohaselt on e-residendi eID vahendiks edaspidi erasektori poolt pakutav eID vahend. Erasektori eID vahendite puhul ei ole PPA seni eIDAS auditites osalenud. Näiteks kasutatakse ka Smart-ID konto registreerimiseks PPA väljaantud ID kaarti või passi, kuid see ei ole PPA-le toonud kaasa</p>

<p>Põhjendus: eIDAS-e usaldustaseme hindamine katab kogu väljastusahela, mitte ainult tehnilist teenusepakkujat. PPA osaleb eIDAS auditites osapoolena, kes vastutab esmase identiteedi kontrolli ja õiguse andmise protsessi eest, sõltumata sellest, et füüsilist kaarti enam ei väljastata.</p>	<p>eIDAS auditites osalemise kohustust. Smart-ID konto võib endale registreerida ka välismaalane, kellel on Eesti isikukood. Kas seeläbi muutuks auditeeritavaks osapoolaks koos kohustusega osaleda eIDAS auditis ka välisriigi pädev asutus?</p> <p>PPA osaleb eIDAS auditites riiklike eID vahendite hindamise vaatest (ID1 dokumendid).</p>
<p>6. Elusoleku kontroll ja andmete ajakohasus E-residendi side asukohariigiga on dünaamiline, kuid Eesti registritel puudub otsene ligipääs välisriikide rahvastikuandmetele.</p> <p>Ettepanek: Sätestada riskide maandamise meetmed e-residendi elusoleku ja tema andmete ajakohasuse kontrolliks (näiteks: mingi perioodilisusega biomeetria kontroll vms).</p> <p>Põhjendus: Ilma regulaarse kontrollita (nn liveness check ja nimevahetuse kontroll) on kõrge risk, et eID vahend jääb kasutusse pärast isiku surma või andmete olulist muutumist, mida riik ei pruugi õigeaegselt tuvastada.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõus on nimetatud riskiga arvestatud ja vastavad meetmed kasutusele võetud.</p>
<p>7. Seadmete turvalisus</p> <p>Ettepanek: Määratleda selged tehnilised miinimumnõuded nutiseadmetele, mis tagavad turvalise kiibi lugemise ja biomeetria hõive, sealhulgas nõuded ekraanilukule ja juurdepääsupiirangutele (anti-rooting).</p> <p>Põhjendus: E-residendi eID puhul liigub turvakriitiline funktsionaalsus riigi poolt kontrollitud kiipkaardilt kasutaja isiklikku nutiseadmesse. See tekitab järgmised riskid, mis vajavad maandamist:</p> <p>1) Vastavus eIDAS "kõrgele" tasemele: eIDAS rakendusmäärus (EL) 2015/1502 nõuab, et "kõrge" usaldusväarsuse tasemega vahend peab olema kaitstud dubleerimise ja rünnete eest. Kui nutiseade on n-õ lahti murtud (rooted või jailbroken), on ründajal võimalik pääseda ligi rakenduse mälule ja kopeerida sealt identiteedi võtmeid. Ilma seadme terviklikkuse kontrollita ei ole võimalik tagada vahendi kopeerimiskindlust.</p> <p>2) Kasutaja kontroll seadme üle: ekraaniluku nõue on esmane kaitsemeede vältimaks identiteedi väärkasutust juhul, kui seade satub kolmandate isikute kätte. Kuna e-residendi eID-ga hakatakse tegema kõrge riskiga tehinguid (ettevõtete asutamine, pangaülekanded jms), on seadme füüsilise ja tarkvaralise turvakihhi kontroll vältimatu osa usaldusahelast. Samuti</p>	<p><u>Arvestatud</u> Kavandatava muudatuse kohaselt minnakse e-residentsuse programmis riiklikult isikut tõendavalt dokumendilt üle erasektori poolt pakutavale lahendusele. ITDS-i § 34⁹ lõike 1 kohaselt peab eID vahend vastama eIDAS määruse „kõrgele“ usaldusväarsuse tasemele ning EUTS-is sätestatud otsus e-identimise süsteemi usaldusväarsuse taseme kohta peab olema kehtiv. Seeläbi on tagatud, et e-residendi eID vahendiks kvalifitseerub vaid riigi pädeva asutuse (RIA) poolt turvaliseks hinnatud ja eIDAS määruse „kõrgele“ usaldusväarsuse tasemele vastavaks hinnatud eID vahend.</p> <p>Edaspidi hangib e-residendi eID vahendi Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA. Hanke ettevalmistamisel on oodatud RIA eID valdkonna ekspertide tugi, et kõik, sh käesolevas ettepanekus väljatoodud turvalisust tagavad nõuded oleksid määratletud hanke tehnilises kirjelduses.</p> <p>Seeläbi määratletakse ja tagatakse uue lahenduse kõrge turvalisus ja eIDAS määrusele vastavus ning tehnilised nõuded sõlmitava lepinguga.</p>

<p>vajab täpsemat selgitust see, kuidas kontrollitakse GPS emulatsiooni puudumist?</p> <p>3) Turvapaigad: Seletuskirjas mainitud "uuendatud operatsioonisüsteem" on liiga ebamäärane mõiste. Tootjate toe lõppemine vanematele seadmetele tähendab, et neile ei väljastata enam kriitilisi turvapaiku, mistõttu võib identiteedi hõivamine toimuda seadme tasemel olemasolevate haavatavuste kaudu, ilma et kasutaja või teenusepakkuja seda märkaks. Vajalik on kirjeldada kontroll turvalise operatsioonisüsteemi osas.</p>	
<p>8. Ettepanek sõnastada eelnõu punktis 41 toodud § 34⁵ lõige 1 punkt 2 järgmiselt: „2) omab kehtivat e-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seaduses sätestatud otsust e-identimise süsteemi kõrge usaldusväarsuse taseme samaväärsuse vastavuse kohta;”.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>
<p>9. Seletuskirjas on nimetatud riskide maandamise meetmena "e-residentsuse nõukoda". Sellest tulenevalt teeme ettepaneku kaasata antud nõukoja koosseisu ka RIA eID valdkonna eksperdid.</p>	<p><u>Arvestatud</u> Ettepanek on edastatud e-residentsuse nõukojale.</p>
<p>10. Ühilduvuse tagamiseks eID ökosüsteemiga peab lahendus arvestama ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 06.12.2021.a määrusega nr 72 „Tehnilised nõuded andmekandja kohta, millele võib kanda digitaalse dokumendi või dokumendi digitaalsed andmed“ ja Eesti e-identiteedi ökosüsteemiga (https://www.ria.ee/sites/default/files/document/s/2025-10/eIDokosusteem-lisadega-2025.pdf)</p>	<p><u>Selgitus</u> Kavandatava muudatuse kohaselt minnakse e-residentsuse programmis riiklikult kaardi formaadis isikut tõendavalt dokumendilt üle erasektori poolt pakutavale mobiilirakenduse põhisele lahendusele. Eelnõule eelnenud väljatöötamiskavatsuse lk-1 5 on välja toodud olulised tingimused, mis peavad olema jätkuvalt täidetud turvalise eID vahendi väljaandmisel. Seal on rõhutatud, et eID vahend peab olema laialdaselt kasutusel või kasutusele võetav Eesti eID ökosüsteemi avaliku ja erasektori e-teenustes ehk ühilduv Eesti eID ökosüsteemiga. Samuti on seal oluliste punktidenä välja toodud, et eID vahend peab vastama eIDAS määruse „kõrgele“ usaldusväarsuse tasemele ning EUTS-is sätestatud otsus e-identimise süsteemi usaldusväarsuse taseme kohta peab olema kehtiv. Sellekohane nõue on sätestatud ka ITDS-i § 34⁹ lõikes 1. Nimetatud nõude läbi on tagatud ühilduvus ka kõnesoleva ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri määruse punktidega, mis võivad kohalduda erasektori mobiilirakenduse põhisele eID vahendile.</p>
<p>Maksu- ja Tolliamet</p>	
<p>Maksu- ja Tolliametil (edaspidi ka MTA) eelnõu kohta märkusi ei ole, kuid soovime esitada</p>	<p><u>Arvestatud</u> Eelnõu ja seletuskirja muudetud.</p>

ettepaneku seoses isikut tõendavate dokumentide seaduse (ITDS) alusel läbiviidava järelevalve menetluse käigus e-residentide kohta kogutud andmete kasutamisega.

PPA-le e-residendi poolt edastatud dokumente saab MTA kasutada ITDS alusel läbiviidavas järelevalve menetluses (eel- ja järelkontrolli otsuste tegemisel) PPA-le hinnangu andmisel. MTA soov ja vajadus on kasutada e-residentidega seotud äriühingute andmeid ja dokumente maksumenetluse eelselt riskianalüüsi eesmärgil, maksumenetluses maksustamise eesmärgil ning rahvusvahelise ametiabi raames, sealhulgas spontaanse teabevahetuse korras Euroopa Liidu teiste liikmesriikidega, kui see teave on oluline e-residendi selle liikmesriigi maksukohustuse osas. Kehtiv õiguslik regulatsioon aga ei võimalda ITDS § 20⁸ lõike 1 ja § 9² lõike 8 alusel saadud andmete kasutamist nimetatud eesmärkidel. Maksukorralduse seaduses (MKS) puudub õiguslik alus nende andmete töötlemiseks ja säilitamiseks muul eesmärgil, kui e-residendi menetluses hinnangu andmine. Õigusselguse tagamiseks tuleb MKS-is sätestada selge alus andmete edasiseks kasutamiseks maksuhalduri seadusjärgsete ülesannete täitmisel. Seetõttu tuleb MKS-i täiendada selliselt, et MTA-l oleks õigus töödelda ITDS alusel e-residendi järelevalve menetluse käigus kogutud andmeid ja dokumente, kui see on vajalik maksumenetluse läbiviimiseks, riskianalüüsi teostamiseks või rahvusvahelise ametiabi kohustuse täitmiseks.

MTA teeb ettepaneku teha eelnõukohases seaduses järgmised täiendused:

1. Maksukorralduse seaduse paragrahvi 59 täiendatakse lõikega 13 järgmises sõnastuses: „(1³) Maksuhalduril on õigus töödelda maksuseaduste, maksualase teabevahetuse seaduse ja käesoleva seaduse rikkumise ohu hindamiseks ja analüüsiks, maksumenetluses tõendina ja rahvusvahelise ametiabi osutamiseks andmeid, mis on talle teatavaks saanud või tema valdusesse jõudnud isikut tõendavate dokumentide seaduse alusel e-residendi digitaalse isikutunnistuse kasutamise üle teostatud riikliku järelevalve käigus.”

<p>2. Isikut tõendavate dokumentide seaduse paragrahvi 92 lõike 8 1 teist lauset täiendatakse pärast sõna „viivitamata“ sõnadega „välja arvatud juhul, kui andmete töötlemine on lubatud kolmandale isikule seadusega pandud ülesande täitmiseks.“</p>	
--	--

Täiendav kooskõlastamine

Esitaja/märkuse sisu	Märkuse arvestamine/mittearvestamine
<p>Justiits- ja Digiministeerium</p>	
<p>1. Palume eelnõusse lisada sätteid, mis muudavad valitsusasutustele ja teatud vabakutsetele Eesti Teabevärava (riigiäpi) vahendatud isikusamasuse kontrollpäringu kasutamise kohustuslikuks. Ettepaneku kohaselt jõustuks säte 01.01.2027. Täpsemad muudatusettepanekud koos selgitustega on esitatud käesoleva kirja lisas.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>
<p>2. Eelnõu § 1 p 42 (ITDS 34⁹) – jätkuvalt on probleemne § 34⁹ lg 2 sõnastus „tunnistatakse kehtetuks“. Kooskõlastustabeli selgituses on küll öeldud, et enne eID vahendi kasutamise õiguse kehtetuks tunnistamist saadab PPA e-residendile tema enda esitatud kontaktandmetele piisava ajavaruga teated, et reisidokumendi kehtivusaeg hakkab lõppema ja vaja on esitada uue dokumendi andmed. Seeläbi on tagatud eID vahendi kehtetuks tunnistamise menetluses e-residendi ärakuulamisõigus. Sama põhimõtet kohaldatakse ka teiste imperatiivsete kehtetuks tunnistamise aluste puhul. Sõnastus „tunnistatakse kehtetuks“ ei anna kaalumiseruumi, vaid tähendab, et igal juhul tunnistatakse kehtetuks, kui ta ei esita ise nõutud andmeid.</p> <p>Automaatselt kehtetuks tunnistamine on antud juhul ebaproportsionaalne. Soovitame sõnastust „võib tunnistada kehtetuks“ – see annab kaalutlusruumi ja võimaluse isikule täita tingimused eID vahendi kasutamise jätkamiseks. Neid põhjuseid, miks inimene ei ole saanud õigeaegselt oma uue dokumendi andmeid esitada, võib olla erinevaid ja selle tagajärjena automaatselt eID kehtetuks tunnistamine ei ole kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>
<p>3. Eelnõu § 1 p 42 (ITDS 34¹²) – kõnealuse punktiga täiendatakse seadust §-ga 34¹², mis näeb lõikes 3 ette, et Rahapesu Andmebüroo</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>

<p>(RAB) võib töödelda e-residendi elektroonilise identiteedi vahendi kasutamise õiguse andmise menetluses kogutud andmeid ning e-residendi elektroonilise identiteedi vahendi kasutamise andmeid, et täita rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (RahaPTS) § 54 lõike 1 punktis 1 sätestatud ülesannet. Justiits- ja Digiministeerium tegi esimesel kooskõlastusringil märkuse, et RAB-i õigus oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks andmeid (sh isikuandmeid) töödelda peab tulenema RahaPTS-ist, mitte andmeandja tegevust reguleerivast eriseadusest. Märkustega arvestamise tabelis on märgitud, et õiguslik alus RAB-ile e-residendi andmete töötlemiseks tuleneb RahaPTS-i § 54 lõike 1 punktist 1, § 58 lõikest 1 ja §-st 59. Juhime tähelepanu, et nimetatud sätted loetlevad küll RAB-i ülesanded ja õiguse andmeid küsida ja saada, kuid seaduses on puudu isikuandmete töötlemise õiguslik alus, st milliseid isikuandmete kategooriaid RAB oma ülesannete täitmiseks töödelda võib ning kaua ta neid säilitab.</p> <p>Kui RAB-il ei ole ITDS-i kohaselt ühtegi ülesannet, mille üle ta järelevalvet peaks tegema, siis ei saa ka temale ITDS-iga luua õiguslikke aluseid andmetöötlemiseks ning vastavasisuline regulatsioon tuleb näha ette RahaPTS-s. Kui RAB-il on ITDS-is ette nähtud menetlustes mõni aspekt, mille üle ta peab riiklikku järelevalvet tegema, siis tuleb ta loetleda järelevalve asutusena ning näha ette, millise ITDS-is ette nähtud nõude või menetlusetapi osas ta järelevalvet teeb. Kuna hetkel ei nähtu, et RAB oleks järelevalveasutus ITDS-is ette nähtud menetluses, siis palume kavandatav säte ITDS-ist välja jätta.</p>	
<p>4. Eelnõu § 3 p 2 – kõnealuse sättega nähakse ette, et maksuhalduril on õigus töödelda maksuseaduste, maksualase teabevahetuse seaduse ja käesoleva seaduse rikkumise ohu hindamiseks ja analüüsiks, maksumenetluses tõendina ja rahvusvahelise ametiabi osutamiseks andmeid, mis on talle teatavaks saanud või tema valdusesse jõudnud isikut tõendavate dokumentide seaduse alusel e-residendi digitaalse isikutunnistuse kasutamise üle tehtud riikliku järelevalve käigus. Justiits- ja Digiministeeriumi hinnangul ei ole esiteks</p>	<p><u>Mittearvestatud</u> JDM-i ja MTA-ga toimusid täiendavad kohtumised ja arutelud, mille tulemusena otsustati, et muudatus jääb eelnõusse.</p>

sellekohane säte vajalik ning teiseks ei selgu sellest, milliste andmete töötlemise õiguse ja mis eesmärgil see maksuhaldurile annab. Maksu- ja Tolliametil (MTA) on ITDS-i kohaselt riikliku järelevalve tegemise kohustus. Seletuskirja kohaselt teeb MTA ITDS § 20⁸ lõike 1 alusel koostööd Politsei- ja Piirivalveametiga (PPA), et vältida e-residendi digi-ID vahendi kuritarvitamist. Selle eesmärgi tagamiseks annab MTA oma pädevusest tulenevalt

PPA-le sisendi maksu- ja tollialaste rikkumiste kohta nii e-residendi kui ka temaga seotud äriühingute osas e-residendi digi-ID väljaandmisest keeldumise või kehtetuks tunnistamise otsustamiseks. Justiits- ja Digiministerium on seisukohal, et riikliku järelevalve tegemise õigus tuleneb MTA-le ITDS-ist ja MTA täidab oma ülesandeid maksukohustuslaste registri kaudu, siis toimub seal ka vastav andmetöötlus. Milliseid andmeid ja mis eesmärgil maksukohustuslaste registris töödeldakse, on reguleeritud maksukorralduse seaduse 1. peatüki 3. jaos. Vastava järelevalve tegemine ning selle käigus töödeldavad andmed peavad mahtuma maksukohustuslaste registri seaduse tasandi regulatsiooni raamidesse. Kui ITDS-ist tuleneva järelevalve tegemisel saab MTA-le teatavaks asjaolu, millest tulenevalt on põhjust isiku suhtes algatada maksumenetlus, siis algatab MTA vajadusel maksumenetluse vastavalt maksuseadustes sätestatule ning töötleb vastavaid andmeid maksukorralduse seaduse alusel maksukohustuslaste registris vastavalt selle pidamise eesmärkidele ja ette nähtud andmekoosseisude piires. Läbi tuleks mõtestada ka, kuidas suhestub andmete saamine maksukorralduse seaduses ette nähtud kohustusega andmeid esmalt isikult endalt küsida.

Seega tuleb kõnealune säte eelnõust välja jätta. Õigus andmeid säilitada eelnevalt kirjeldatud olukorras menetluse läbiviimiseks on ette nähtud eelnõu § 1 p-s 9, mille kohaselt ei pea andmeid viivitamata kustutama, kui andmete töötlemine on lubatud kolmandale isikule seadusega pandud ülesande täitmiseks.

5. Termin *elektroonilise identiteedi vahend* sõnaühendites, milles seda eelnõus kasutatakse

Arvestatud

<p>– koos sealsete sõnadega – on liiga kohmakas, muutes kogu eelnõu teksti raskepäraseks. Soovitame kasutada lühemat terminit e-identimisvahend.</p> <p>Praegune termin ei ole ka seetõttu õnnestunud, et sõnu <i>identiteet</i> ja <i>vahend</i> ei saa mehaaniliselt liita, mingi selgitav (tegu)sõna on nende vahelt puudu.</p> <p>Kui kasutada tegusõna <i>identima</i>, saab loomulikumalt moodustada sõnaühendi või liitsõna: <i>elektrooniliselt ehk e-identima</i> > <i>elektroonilise ehk e-identimise vahend</i> > <i>e-identimisvahend</i>.</p>	
<p>6. Palume arvestada ka käesoleva kirja lisa esitatud eelnõu failis jäljega tehtud normitehniliste ja keelemärkustega.</p>	<p><u>Arvestatud</u></p>